

השיעור השבועי

של הגאון רבי משה יוחאי רז שליט"א | רב ק"ק 'תפילה למושה' וראש כולל 'פלא יועץ' לוד



תפילת ערבית (א)

מידי יום ראשון בשעה 19:00 | בית הכנסת 'תפילה למושה' רחוב המצביאים 5, לוד

נושאי השיעור:

א. תקנת תפילת ערבית. ב. האם אברהם התפלל תפילת ערבית. ג. תפילות כנגד הקרבנות. ד. אם תפילת ערבית רשות. ה. למה היקלו בתפילה של יעקב אבינו. ו. האם האבות תיקנו את התפילות לדורות. ז. תפילת ערבית כנגד הגלות ולכן היא רשות. ח. מה הכונה "תפילת ערבית רשות". ט. בזמננו תפילת ערבית חובה. י. קריאת שמע וברכותיה אינם רשות. יא. המקבל עליו לחובה. יב. נשים לא קיבלו לחובה. יג. אם תפילת ערבית של שבת היא חובה. יד. תפילת ערבית של שבת מתקנת את תפילות החול. טו. ספר האשכול להראב"ד. טז. רבי אהרן אלפאנדארי בעל "יד אהרן". יז. רבי יחזקאל לנדא בעל "נודע ביהודה". יח. הרמ"ע מפאנו.

תקנת תפילת ערבית

א. שבוע טוב, היום נתחיל בס"ד בסדרת שיעורים על תפילת ערבית. מי תיקן תפילת ערבית? בגמרא ברכות (דף כו:) אמרו: יעקב תיקן תפילת ערבית, שנאמר (בראשית כח, יא) 'ויפגע במקום וילן שם', ומה פירוש המילה "ויפגע"? אין פגיעה אלא תפילה, שנאמר (ירמיה ז, טז) 'ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפילה ואל תפגע ב'. ככה הקדוש ברוך הוא אומר לירמיה הנביא, אל תתפלל על עם ישראל ואל תפגע בו. כלומר, אל תתפלל אלי. אם כן 'פגיעה' זה לשון תפילה, ולכן ויפגע במקום פירושו שהתפלל במקום.

האם אברהם התפלל תפילת ערבית

ב. אז רואים שיעקב התפלל ערבית, ומה עם אברהם ויצחק לא התפללו ערבית? הרי כתוב ביומא (דף כח:) קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה, ואפילו עירובי תבשילין, ואם כן בודאי שהתפלל ערבית. הראב"ד בספר האשכול (הלכות תפילה דף יב.) כתוב שבאמת גם אברהם התפלל ערבית, אז מה ההבדל בינו לבין יעקב? שאברהם קיים את זה לעצמו, הוא לא הנחיל את זה הלאה, כשהוא לימד תורה, הוא לימד אותם את עיקרי האמונה, אבל את תרי"ג מצוות הוא קיים אותם רק לעצמו, ואת תפילת שחרית הוא תיקן כתפילה קבועה, ולא את

1. יש כמה מהראשונים המכונים בשם הראב"ד: הראשון הוא רבי אברהם בן דוד (דאוד) הלוי שהיה בקורדובה שבספרד, והוא חיבר את "ספר הקבלה". השני הוא הרב אברהם ב"ר יצחק אב בית דין (ראב"י אב"ד, ובקיצור ראב"ד) שהיה בנרבונה, והוא חיבר את "ספר האשכול" שיצא בכמה הוצאות ומהדורות, ויש לו גם פירוש כל כמה ממסכתות הש"ס. והראב"ד השלישי הוא רבי אברהם בן דוד, בעל ההשגות על הרמב"ם, והוא היה חתנו של הראב"ד בעל האשכול.

ערבית. אבל יעקב תיקן את זה כתקנה שתהיה תפילת ערבית קבועה, בגלל שהוא נענה בתפילה הזאת. ויצחק אבינו הוסיף את מנחה.

תפילות כנגד הקרבנות

ג. לעומת זאת יש דעה אחרת בגמרא שם, שהתפילות הן כנגד הקרבנות, תפילת שחרית נתקנה כנגד הקרבן של שחרית, שהוא תמיד של שחר. וכנגד תמיד של בין הערביים תקנו לנו את תפילת מנחה. ותפילת ערבית זה כנגד איברים ופדרים, דהיינו האיברים שנשארו מקרבנות היום היו שורפים אותם במהלך הלילה. וכך כותב הרמב"ם (פ"א מהלכות תפילה הלכה ה-ו): וכן תקנו שיהא מנין התפלות כמנין הקרבנות, שתי תפלות בכל יום כנגד שני תמידין וכו', ותפלה שהיא כנגד תמיד של בקר היא הנקראת תפלת השחר, ותפלה שכנגד תמיד של בין הערבים היא הנקראת תפלת מנחה וכו'. וכן התקינו שיהא אדם מתפלל תפלה אחת בלילה, שהרי איברי תמיד של בין הערביים מתעכלין והולכין כל הלילה שנאמר 'היא העולה על מוקדה כל הלילה עד הבוקר', כענין שנאמר 'ערב ובוקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי'.

אם תפילת ערבית רשות

ד. יש מעשה ידוע בגמרא ברכות (דף כו:) על מחלוקת שהיתה בין רבן גמליאל ורבי יהושע אם תפילת ערבית רשות או חובה, רבן גמליאל אומר חובה, רבי יהושע אומר רשות. ומהמחלוקת הזה נגרם שהעבירו את רבן גמליאל מנשיאותו. ודייקו שם בגמרא שמזה שאמרו במשנה "תפילת הערב אין לה קבע" משמע כהסובר שתפילת ערבית רשות. ואמר רבא, הלכה כדברי האומר רשות. וכך אמרו גם ביומא (דף פז:): אמר רב הלכה כדברי האומר תפילת ערבית רשות.

טעם שתפילת ערבית רשות

שהאבות תיקנו תפילות הללו חובה לדורות, רק אמרו שהם תיקנו שלש תפילות הללו, ואולי לעצמם תיקנו ולא לדורות, ואחר כך באו אנשי כנסת הגדולה ותיקנו לדורות ותקנתם היתה נגד תמידין. וכתב בפתח שערי שמים (שם) שלפי דבריו יש לומר ג"כ שאילו היו התפילות שאנחנו מתפללים בזמן הזה מתקנת האבות אז באמת לא היה לנו לחלק ביניהם, אבל מכיון שתפילותינו בזמן הזה הם על פי תקנת חכמים שתקנום כנגד קרבנות, על כן אנחנו מחלקים ביניהם ונוקטים שתפילת ערבית רשות היא, יען שבמעשה הקרבנות היה הברל ביניהם. אלא שבתוספות (שבת ט:) לא משמע כדברי הצ"ח אלא משמע שתקנת יעקב היא תקנה מחייבת. ולפי דבריהם חזרה הקושיא מה נשתנית תפילת ערבית משאר תפילות.

ה. והביא שם שבספר פני יהושע (ברכות כו:) עמד בזה, וכתב לבאר שכאשר יעקב אבינו התפלל באותו זמן ערבית לא היה בדעתו לקובעה תפילת ערבית, אלא שרצה להתפלל דרך נדבה, כמו שמשמע מלשון הגמרא (בחולין צא:) שיעקב עבר ליד מקום המקדש וכשהגיע לחרן אמר "אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי", וכיון שנתן דעתו לחזור ושקעה לו החמה שלא בעונתה, לכן אחר כך נקבע זמן תפילת ערבית לאחר שקיעת החמה, ומטעם זה תפילת ערבית רשות, כיון שהוא עצמו לא התפלל אותה התפילה אלא דרך נדבה.

תפילת ערבית כנגד הגלות ולכן היא רשות

ט. ויש לזה עוד הסבר עמוק בספרי החסידות, שהרי תפילת ערבית היא בלילה בחושך, והיא כנגד הגלות, כנגד החושך, היא לא תפילה של יום. שחרית, מנחה, זה תפילות של אור יום. תפילת ערבית זה זמן של חושך, אפלה. אז לכן תפילת ערבית רשות, יעקב אבינו לא רצה שהתפילה שלו, שהיא כנגד הגלות, תהיה קבועה. הוא רצה שתעבור הגלות מהר. ובאמת בזוהר הקדוש (פרשת תרומה דף קל.) כתוב שבגלל שבערב יש תערוכת של הסטרא אחרא ששולטת בלילה ובחשיכה, לכן עשו אותה רשות ואין לה זמן קבוע.

מה הכונה "תפילת ערבית רשות"

י. מה הכונה תפילת ערבית רשות, האם אדם יכול לומר שלא בא לא להתפלל ערבית? התוספות במסכת ברכות (כו. ד"ה טעה) כותבים שמה שאמרו תפילת ערבית רשות, היינו לגבי מצוה אחרת שהיא עוברת, בזה אומרים שתדחה תפילת ערבית מפני

מעלילות הדם שהיו הנוצרים מעלילים בתקופת חג הפסח. את ספריו הוא קרא על שם הוריו: את ספר השו"ת שלו הוא קרא בשם "נודע ביהודה" על שם אביו רבי יהודה. ואת חיבורו על הש"ס הוא קרא בשם "ציון לנפש חיה" על שם אמו מרת חיה. יש לו עוד ספרים רבים כמו דרושי הצ"ח, מראה יחזקאל ודגול מרבבה על השלחן ערוך ועוד.

ה. ולפי פשט הדבר הסיבה שתפילת ערבית רשות היא בגלל שמכיון שהתפילות הן כנגד הקרבנות, ותפילת ערבית היא כנגד איברים ופדרים, שהיו שורפים אותם במהלך הלילה, וכיון שזה לא היה חובה, כי הרי אם לא נשאר איברים שלא התעכלו, אז לא היו שורפים אותם בלילה, לכן גם תפילת ערבית היא באותו משקל, היא פחות חיובית מאשר התפילות שכנגד קרבנות התמיד שהן מחוייבות. וזה מבואר בשיטה מקובצת בסוגיא שם שמשום שלפעמים אין איברים כלל, שכבר נתעכלו מבעוד יום, מפני כך אמרו שתפילת ערבית רשות.

למה היקלו בתפילה של יעקב אבינו

ו. אבל יש כאן דבר שצריך ביאור, כי הרי זה נכון לפי הדעה שתפילות כנגד קרבנות תקנום, אבל למאן דאמר תפילות אבות תקנום מה ההפרש בין תפילות שחרית ומנחה לתפילת ערבית, הרי גם תפילת ערבית נתקנה על ידי אחד משלשה אבות והוא יעקב אבינו. ולמה יגרע חלקו? ובספר "פתח שערי שמים" לאחי הגאון הרב פנחס רוז שליט"א (חלק ה' שער יג פרק א הערה ג) כתב שכן תמה בשו"ת מהרי"ט צהלון (ישנות, סימן ע), ומכח זה הוא כתב שמכאן הכרח שהלכה כרבי יהושע בן לוי שאמר תפילות כנגד תמידין תקנום, כי אם כרבי יוסי ברבי חנינא שאמר תפילות אבות תקנום, מה נשתנתה ערבית משחרית ומנחה, הרי ערבית תיקנה יעקב אבינו בחיר שבאבות, אלא ודאי הלכה כרבי"ל. והביא שכן כתב מעצמו הגאון רבי אהרן אלפנדארי בספר מרכבת המשנה² (פ"א מהלכות תפילה ה"ה) בשם כתבי הקודש ממאהר"י הכהן [הוא רבי יהודה הכהן מבית מדרשו של הפרי חדש, וכמ"ש החיד"א בשם הגדולים (חלק גדולים מערכת י אות לג)].

האם האבות תיקנו את התפילות לדורות

ז. הגאון רבי יחזקאל לנדא בעל נודע ביהודה, בספרו צ"ח - "ציון לנפש חיה"³ (ברכות כו:) כתב שבברייתא לא אמרו בפירוש

2. רבי אהרן אלפנדארי היה מגדולי חכמי אומיר, ובאחרית ימיו עלה לעיה"ק חברון ושם היה לראש הרבנים. מרן החיד"א בספר שם הגדולים (חלק גדולים מערכת א אות קיט) כותב עליו: "זוכיתי להכיר להרב הנזכר בזקנותו בעלותו לעה"ק חברון ת"ו ונהניתי מזיו אור תורתו וקדושתו. ושמעתי מפיו פה קדוש שחיבר על כל ארבעת חלקי הרמב"ם ועל כל יורה דעה וקצת על חושן משפט ונשרף הכל. גם גילה לי שמסורת בידו שהוא משבט יהודה ממשפחת בצלאל". הוא חיבר את ספרו הגדול "יד אהרן" על הטור והשלחן ערוך. ואת ספר "מרכבת המשנה" על הרמב"ם שנרפס באומיר בשנת תקט"ו. מהר"א אלפנדארי נפטר בחברון בשנת תקל"ד ושם מנוחתו כבוד. יש ספר נוסף על הרמב"ם בשם "מרכבת המשנה" שחיבר אותו הגאון רבי שלמה מחעלמא (-הלם), ונרפס לראשונה בפרנקפורט דאודר בשנת תקי"א.

3. רבי יחזקאל לנדא היה מגדולי הדורות לפני כ-250 שנה, וכיהן כרבה של פראג. בחכמתו הרבה הוא הציל את עם ישראל כמה פעמים

להתפלל בתוך העיר ואין סכנת מזיקים, לכן השתנתה המציאות ונהגו כבר להתפלל בחובה.

צריך להרבות בתפילה כדי לצאת מהגלות

יד. ויש חידוש שכותב אותו רבי מנחם עזריה מפאנו⁴ (שו"ת הרמ"ע מפאנו סימן יד), שהרי יעקב אבינו תיקן את התפילה כשהוא היה בגלות, נרדף מעשו וגר אצל לבן, רחוק מהבית, רחוק מכולם. ולכן בגלויות הקודמות שהיו לעם ישראל, כיון שקיצם היה ידוע אז אם רצו היו מתפללים ואם לא רצו אז לא, אבל בזמננו שאנחנו בגלות ארוכה, ואין אנחנו יודעים את הקץ, אז חובה עלינו להרבות בתפילה כמה שיותר, להתפלל ולהתפלל, כדי לקרב את הגאולה. ולכן צריך מאד להזהר שלא להפסיד תפילת ערבית, ולהשתדל להתפלל בציבור כרגיל.

קריאת שמע וברכותיה אינם רשות

טו. ויש נקודה חשובה שצריך לשים לב שלא לטעות בה. מה שאמרו תפילת ערבית רשות, הכוונה על תפילת העמידה בלבד, אבל לא קריאת שמע וברכותיה. כי קריאת שמע וברכותיה זה חובה, וקריאת שמע זה מדאורייתא. שנאמר 'ובשכבך ובקומך', לא לטעות לערבב בין קריאת שמע ותפילה לבין העמידה. וזה כתוב בתשובת הרשב"א (ח"ד סימן קה) וז"ל: ומ"מ אל תטעה בדבר זה, שאפילו למאן דאמר תפילת ערבית רשות, דוקא שמונה עשרה ברכות, אבל ק"ש דאורייתא הוא, אפילו בערב, וקורא אותה בברכותיה. ע"כ. וכן הביא בשמו בשבלי הלקט (סימן נב). ולכן גם בזמן שהיתה תפילת ערבית רשות ממש, לפני שקיבלו את זה עליהם כחובה, ופעם היו מתפללים, ופעם לא מתפללים, אם היו אנשים כאלה, זה היה רק על העמידה.

המקבל עליו לחובה

טז. כותב בה"ג - בעל הלכות גדולות (סימן א, הלכות ברכות פ"ד עמוד מה) מתי אומרים תפילת ערבית רשות? דוקא כשהוא לא רוצה להתפלל אותה אף פעם, אבל ברגע שאדם התפלל פעם אחת ערבית, היא נעשתה לו חובה והוא לא יכול להיפטר מזה יותר. ונחלקו הראשונים בחידוש זה אם כשהתפלל ערבית נעשה עליו חובה לכל לילה ולילה או רק לאותו הלילה.

4. רבי מנחם עזריה עמנואל מפאנו היה מגדולי חכמי איטליה לפני כ-400 שנה, ולמד קבלה אצל גורי האר"י. מרן הבית יוסף החשיב אותו ומינה אותו להדפיס את ספרו "כסף משנה" על הרמב"ם. היו לו ישיבות בריג'יו ובמנטובה שבאיטליה. הוא חיבר ספרים רבים, הידועים שבהם הם שו"ת הרמ"ע מפאנו וספר "אלפסי זוטא" קיצור פסקי הרי"ף. ובקבלה נודע בספריו "פלא הרימון" על ספר פרדס רימונים לרבו הרמ"ק, ספר "עשרה מאמרות" "כנפי יונה" ועוד רבים, והחיד"א בשם הגדולים (חלק גדולים מערכת מ אות נט) כותב שראה כמה כתבי יד שלו. הוא נפטר במנטובה ביום ד' באב ה'ש"פ, ומקובל שנפטר במיתת נשיקה בזמן שהיה בדביקות אהבת ה'.

אותה מצוה, אבל אין לבטל תפילת ערבית לחינם. וכן כתבו עוד התוספות במסכת שבת (ט: ד"ה למ"ד), והוסיפו עוד שהרי יעקב אבינו תיקן אותה ולמה יש לבטלה בחינם. ועוד שהרי אמרו בברכות שם שהיא כנגד הקטרת איברים שהיא כל הלילה שאינם מעכבים את הכפרה ובכל זאת יש בהם מצוה, והוא הדין תפילת ערבית היא מצוה. וזה כתוב בעוד ראשונים.

יא. הרמב"ם (פ"א מהלכות תפילה ה"ו) כתב: ואין תפילת ערבית חובה כתפילת שחרית ומנחה. ע"כ. ומלשונו משמע שהיא כן חובה אבל לא באותה דרגה של שחרית ומנחה, ודייק מזה בספר פתח שערי שמים (שם) שנראה שהרמב"ם התכוין בדבריו להבליע בנעימה את דברי התוספות שאינה רשות לגמרי, ולזה כתב שאינה כשחרית ומנחה, אבל יש לה מקום משל עצמה.

בזמננו תפילת ערבית חובה

יב. וכל זה היה בזמננו, אבל לגבי הזמן הזה כותב הרי"ף (ברכות דף יט:). והאידנא נהוג עלמא לשוייה כחובה. ע"כ. כלומר בזמננו נהגו העולם להתפלל אותה כתפילת חובה. וכך כותב הרמב"ם (שם) שבזמננו קיבלו ישראל בכל מקומות מושבותיהם להתפלל תפילת ערבית כתפילת חובה. וזה מוסכם גם בדברי הרא"ש (ברכות פ"ד סימן ב), ואם כך אז שלושה עמודי הוראה, הרי"ף הרא"ש והרמב"ם הסכימו לזה, וגם רבנו חננאל (ברכות כז:): שהיה רבו של הרי"ף כתב ככה, וכן כתב גם הרשב"א בתשובה (ח"ד סימן קה).

יג. והגאון יעב"ץ בסידורו (אחר ברכת השכיבו) נתן לזה טעם כי פעם הבתי כנסיות היו במדברות, והיתה סכנת נפשות להסתובב ברחובות, אז הקלו שלא לחייב בתפילה הזאת, (וזה גם הסיבה שתיקנו את ברכת מעין שבע בליל שבת), אבל היום שיש אפשרות

בשורה משמחת

אנו שמחים להודיע כי א"ה בקרוב יצא לאור עולם ספר השיעורים של שנת תשפ"ג

ובו יבואו כל השיעורים שנדפסו בגליונות של אשתקד, עם מפתח מורחב לכל הנושאים בהלכה ובאגדה, ומפתח מפורט לתולדות גדולי ישראל והספרים שהובאו בגליונות.

הספר יצא באותיות מפוארות ובשפה ברורה השווה לכל נפש. ויהיה לתועלת גדולה לרבנים ומגידי שיעורים.

המעונינים להנציח מעל גליונות הספר יפנו למערכת הגליון, בטלפון:

052-764-7188 או 058-764-7844

יט. ובספר "לעשות את השבת" (ח"ג פרק ו הערה כה) כתב רביה לשיטת הבית יוסף ממה שאנו אומרים קדיש בין ברכות ק"ש לתפילה העמידה גם בערבית של שבת, וכבר כתבו התוספות (ברכות ד:) בשם רב עמרם גאון שמה שאנו אומרים קדיש בין גאולה לתפלת ערבית, כדי להשמיענו שלא צריך לסמוך גאולה דערבית לתפלה, משום דתפלת ערבית רשות. ע"ש. ואם כדברי הוזה"ק שבלייל שבת הוי תפילת ערבית חובה, א"כ לטעם זה לא היה לנו לאומרו, אלא על כרחך שגם בליל שבת הויא רשות. כ. והביא שם שמרן החיד"א בספר מחזיק ברכה (סימן רסח סק"ח) הביא דברי היעב"ץ הנזכר וכתב עליו: ואני אומר דאם הוא סבר הכי, ובפרט אם הוא דרך דרש, אנה מתניתא ידענא דברי בה"ג (פרק תפלת השחר דף ד.) דמוכח בהדיא שתפלת ערבית למ"ד רשות היא אף ערבית שבת. וכן משמע מדברי הרא"ש, וכן מדברי הרמב"ם (פ"ג דתפלה דין ז). ואחר כך הביא דברי התיקונים דתפלת ערבית דחול דוקא הוא רשות לפי סודן של דברים.

תפילת ערבית של שבת מתקנת את תפילות החול

כא. ורבנו חיים פאלאג'י בכף החיים (סימן כח אות כה) כתב: מצוה להודיע לכל, המאמר דרבי שמעון בר יוחאי ע"ה, בתיקוני הוזהר תיקון י"ח, דהא דאמרינן תפילת ערבית רשות, הוא לימי החול, אך ערבית דשבת חובה, ומזה אתה תדין כמה צריך ליהדר בתפילה זאת, ולתקן כל תפילות ערבית דחול דנאמרו שלא בכוונה ובמרוצה וביחיד. ע"כ.

כב. יהי רצון שהשם יתברך יסמוך לנו גאולה לגאולות, וכשם שגאל את אבותינו ועשה עמהם ניסים ונפלאות עצומים בחודש אדר בימים ההם, כן יעשה עמנו בזמן הזה, ובמהרה נזכה לאור הגאולה ולביאת משיח צדקנו ברחמים. אכ"ר.

הרשב"א בחידושו לברכות (דף כז:) כתב בשם גאון שמי שהתפלל לעולם, אפילו פעם אחת, תפילת ערבית, כבר שוייה עליה חובה. ומשמע שנעשה עליו חובה לעולם. אולם הרא"ה (ברכות כז:) כתב שהיא עליו חובה לאותה שעה.

נשים לא קיבלו לחובה

יז. לגבי נשים, הפרי מגדים (בפתיחה להלכות תפילה) כותב שלמרות שקבלו ישראל להתפלל תפילת ערבית בתורת חיוב, לא נתקבל מנהג זה אלא לאנשים, אבל נשים לא קיבלו את זה עליהן חובה. ולכן רוב הנשים לא מתפללות ערבית. וכן כתב המשנה ברורה (סימן קו סק"ד). אבל אשה שקיבלה עליה להתפלל, כמו שמצוי אצל נשים בזמנים מסויימים בחיים שיש להן זמן, והן רוצות להתפלל שלש תפילות, אז הן נכנסו לאותו גדר של מה שאמרנו מקודם, שיש קבלה, ומכאן קבלה זו הן מחוייבות כמו אנשים.

אם תפילת ערבית של שבת היא חובה

יח. יש חידוש גדול בתיקוני הוזהר (תקונא חמישאה, דף כ.) שתפילת ערבית של שבת היא חובה, ומה שאמרו הוזה"ל "תפילת ערבית רשות", זהו בתפילת ערבית של ימי החול ולא בתפילת ערבית של שבת. וכן כתב להלכה הגאון יעב"ץ בספר מור וקציעה (סימן רסח). ובהגהות נצוצי אורות על תיקוני זוהר (והם הגהות ממרן החיד"א ומעוד מגדולי המקובלים שהיו לפניו, שם אות כו) נתן לזה טעם על פי נגלה: כי הרי בחול ערבית היא במקום איברים ופדרים שלא נתעכלו מבעוד יום וקריבין בלילה, אבל בשבת הרי אינן קריבין, ועל כרחך שבשבת התפילה היא קידוש היום בציבור ולכך היא דאורייתא. וכיו"ב כתב בשו"ת שואל ומשיב רביעאה (ח"ב סימן מד). אבל לעומת זאת הבית יוסף (סימן רסח) כתב במפורש שתפילת ערבית של שבת היא רשות.

אחינו כל בית ישראל, הנתונים בַּצָּרָה וּבִשְׂכִיָּה, הָעוֹמְדִים בֵּין בָּיִם וּבֵין בִּיבֻשָׁה, הַמְּקוֹם יָרַחם עֲלֵיהֶם, וְיִצְיָאֵם מִצָּרָה לְרוּחָהּ, וּמֵאֲפֵלֶה לְאוֹרָהּ, וּמִשְׁעָבֹד לְגָאֻלָּהּ, הַשְׁתָּא בְּעֶגְלָא וּבְזָמַן קָרִיב.

הגליון יוצא לאור על ידי
כולל "פלא יועץ"
ע"ש רבנו אליעזר פאפו זיע"א

לשונותפות בתורה: 058-445-6041
לכל עניני הגליון: r7647844@gmail.com
להזמנת מורנו הרב לשיעורים: 052-764-7188

להנצחות ע"ג הגליון: 058-764-7188

הגליון יר"ל בחסות
GrafPrint
דפוס וציורי שולטים | סטודיו לעיצוב
08-9256712
רח' החלוצים 7, ת.א. 6102001, תל אביב
www.graf-print.co.il

עיצוב והפקה:
ספרייה
058-7647844

זמני השיעורים בשבת קודש

שעה 14:15
בית המדרש "יביע אומר"
שדרת בתי הכנסת, לוד

שעה 15:30
בית הכנסת "תפלה למשה"
רחוב המצביאים 5, לוד

*

השיעורים בימי החול משודרים ב'קול הלשון'
להאזנה: *6761

לארכיון השיעורים:
03-617-1068 שלוחה 33

הגליון מוקדש לכבוד ידידנו היקר והעלה, דוחן המפואר
ה"ה מו"ר אביר הי"ו
לדגל שמחת נישואיו בשעה טובה ומגלחת.
יהי רצון שזיכו להקים בית נאמן בישראל מתוך בריאות ושמהח.

תושבי לוד והסביבה מוזמנים
לשיעור השבועי



מאת
הרב משה יוחאי רז שליט"א
רב בית הכנסת 'תפילה למשה'

| | | |
|-------|-----------------|-----------|
| שעה | בית הכנסת | מידי |
| 19:00 | 'תפילה למשה' | יום ראשון |
| | המצביאים 3, לוד | |

בנושאים הלכתיים אקטואלים
ברוכים הבאים בשם ה'

להזמנת רוב שליט"א לשיעורים וזריאות
052-7647188